

26.5.2023

Sivistysvaliokunta
SiV@eduskunta.fi

U 6/2023 vp ja U 7/2023 vp

Eurooppalaiset nettonollateollisuusakatemit, säännellyt ammatit ja ammattipätevyyden tunnustaminen, nettonollafoorumi (artiklat 23–25)

Komissio ehdottaa perustettavaksi eurooppalaisia teollisuusakatemiaita, joiden tavoitteena olisi kehittää koulutusohjelmia ja koulutusmateriaaleja, nettonollateknologioiden koulutusta, kehitystä, tuotantoa, käyttöönottoa ja kierrätystä varten sekä toimivaltaisten viranomaisten valmiuksien tukemiseksi luvituksessa ja julkisissa hankinnoissa. Teollisuusakatemit voisivat kehittää ja ottaa käyttöön osaamiskokonaisuuksia työpaikkojen välisen liikkuvuuden sekä rajat ylittävän liikkuvuuden edistämiseksi esimerkiksi Euroopan työvoimapalveluverkoston (EURES) ja EURAXESS-työkalun kautta.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry toteaa, että kirjelmässä jää epäselväksi teollisuusakatemioiden organisoitumismuoto eli onko kyse instituutiosta vai verkostomaisesta toimintamallista. AMKE pitää verkostomaista toimintamallia tarkoituksenmukaisimpana vaihtoehtona uusien instituutioiden perustamisen sijaan.

Selvennystä kaipaavaa myös perustettavien akatemioiden määrää. Kirjelmässä mainitaan ”nettonolla-akatemia” perustettava ns. raaka-aineakatemia (Raw Materials Academy). Toisaalla taas todetaan teollisuusakatemioiden perustamisesta monikossa.

Teollisuusakatemioiden tehtävät

AMKE muistuttaa, että koulutus kuuluu EU:ssa jäsenmaiden toimivaltaan. Kysymyksiä herättääkin teollisuusakatemioiden suhde kansallisiin koulutusjärjestelmiin. AMKE painottaa, että Suomessa on toimiva kolmikantainen prosessi laatia ja uudistaa ammatillisten tutkintojen perusteita yhteistyössä työelämän kanssa.

AMKE toteaa, että vihreää siirtymää edistävän osaamisen vahvistaminen ammatillisten tutkintojen perusteissa on lisääntynyt kuluneen vuosikymmenen aikana. Meneillään olevassa opetus- ja kulttuuriministeriön ammatillisten tutkintojen kehittämishankkeessa (ns. TUTKE4) laaditaan ehdotukset muun muassa digitaaliseen ja vihreään siirtymään liittyvän osaamisen vahvistamiseksi kaikissa ammatillisissa tutkinnoissa. Työryhmän toimikausi päättyy syyskuun lopussa.

Kirjelmän mukaan teollisuusakatemit edistäisivät sukupuolistereotyyppioiden kumoamista kiinnittäen huomiota tarpeeseen aktivoida enemmän naisia ja nuoria, myös työmarkkinoiden ulkopuolelta.

AMKE toteaa, että Suomessa tekniikan alat ovat kansainvälisesti verrattuna poikkeuksellisen miesvaltaisia ja pitää tästä syystä erittäin tärkeänä toimia sukupuolenmukaisen segregaaation lieventämiseksi koulutusvalinnoissa. Tätä työtä on jo tehty viime vuosina useissa tytöille ja naisille suunnatuissa tekniikan alan vetovoimakampanjoissa ja -hankkeissa, mutta asenteet muuttuvat hitaasti. Esimerkiksi Women in Tech Finland-verkosto on rohkaissut vuodesta 2013 lähtien tyttöjä ja naisia harkitsemaan uraa tekniikan parissa.

Säännellyt ammatit ja ammattipätevyiden tunnustaminen

Kirjelmässä todetaan, että jäsenvaltioiden tulisi arvioida säännöllisesti, vastaavatko teollisuusakatemioiden kehittämät koulutusohjelmat nettonollateknologioiden aloille säädettyjä kansallisia ammattipätevyysvaatimuksia. Vastaavuuden toteutuessa jäsenvaltion tulisi edesauttaa osaamiskokonaisuuden tunnustamista hyväksymällä osaamiskokonaisuus riittävänä todisteena muodollisesta pätevydestä.

AMKE pitää ehdotusta lähtökohtaisesti kannatettavana, koska tunnustamismenettely helpottasi työvoiman liikkuvuutta EU:n sisällä.

Kirjelmän mukaan, mikäli nettonollateknologioiden kannalta tärkeä ammattiryhmä on säännelty ammattipätevyysdirektiivin 3(1) artiklan a alakohdan mukaisesti, jäsenvaltioiden tulisi pyrkiä kehittämään yhteisiä vähimmäisvaatimuksia, joita tarvitaan tämän tietyn ammatin harjoittamiseen ammattipätevyysdirektiivin 49a artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen yhteisten koulutuspuitteidenluomiseksi ja pätevyden automaattiseksi tunnustamiseksi.

Suomessa on vähän ammatteihin liittyvää sääntelyä verrattuna moneen muuhun Euroopan maahan. AMKE painottaa, että on tärkeää huolehtia siitä, että ammatteihin liittyvää yksityiskohtaista sääntelyä ei lisätä. Tämä jäykistäisi työmarkkinoita tilanteessa, jossa lähes jokaisella alalla on pulaa osaavasta työvoimasta.

Euroopan nettonollafoorumin rooli

Kirjelmässä todetaan, että Euroopan nettonollafoorumi toimisi komission sekä teollisuusakatemioiden tukena mm. tuottamalla osaavan työvoiman kysyntään ja tarjontaan liittyvää tietoa. Foorumi toimisi tiedonvälittäjänä teollisuusakatemioiden ja kansallisten koulutuksen tarjoajien välillä ja edistäisi teollisuusakatemioiden koulutusohjelmien toimeenpanoa. Foorumi edistäisi myös teollisuusakatemioiden koulutuskokonaisuuksien tunnustamista jäsenvaltioissa sekä eurooppalaisilla työmarkkinoilla. Foorumi voisi edesauttaa tarvittavien ammattiprofiilien kehittämistä keskeisimmille nettonollateknologioiden aloille.

AMKE pitää tärkeänä, että osaamisen kehittämiseen liittyvissä kysymyksissä Euroopan nettonollafoorumin rooli keskittyisi ainoastaan tiedonvälitykseen ja suositusten antamiseen.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry

Veli-Matti Lamppu
toimitusjohtaja

Satu Ågren
johtava asiantuntija

Lisätiedot: johtava asiantuntija, Satu Ågren, 040 772 3234, satu.agren@amke.fi